

Wijken voor bewoners

*Asset-Based Community
Development in Nederland*

ABCd

Wat is de ABCD-aanpak?

De Asset-Based Community Development (ABCD)-benadering is een van oorsprong Amerikaanse methode, die lokale talenten en vaardigheden in kaart brengt en deze mobiliseert om te werken aan vitale buurten. Deze methode onderscheidt zich doordat niet wordt gekeken naar problemen, maar naar kansen in een wijk. De ABCD-werkwijze is "asset-based"; individuen en groepen beschikken over capaciteiten die in dienst kunnen staan van de wijk. De ABCD-aanpak wil deze capaciteiten aanboren en gebruiken.

Zelforganiserend vermogen van netwerken van burgers staat centraal

De methode legt nadruk op zelfredzaamheid en zelforganiserend vermogen van burgers. Door sociaal kapitaal in een wijk te stimuleren en te gebruiken probeert de aanpak vitale en leefbare wijken te creëren. Burgers worden gezien als producenten van visies en projecten of als gelijkwaardige partner van (overheids)instellingen bij ontwikkeling van de wijk. De regie ligt bij bewoners. Samenwerking is van essentieel belang in de ABCD-methode.

De overheid ondersteunt

De overheid heeft een ondersteunende rol. Die ondersteuning kan plaatsvinden in de vorm van financiële en technische assistentie, het overdragen van verantwoordelijkheden (bijvoorbeeld beschikbaar stellen braakliggend grond aan de buurt) én investeren in sociale, fysieke en economische aspecten van een wijk. Ondersteuning kan ook door je als overheid anders op te stellen tegenover burgers, organisaties en netwerken in een wijk.

Betrokkenheid bij de wijk

De ABCD-methode is tevens gericht op vergroting van de economische, politieke, culturele en sociale macht van bewoners. Door voortdurend te bouwen aan relaties tussen bewoners, groepen en instellingen ontstaat een sociaal netwerk, van waar nieuwe initiatieven voor wijkontwikkeling ontstaan. Burgers raken meer betrokken bij de wijk en zien dat ze zelf iets voor de wijk kunnen doen. Zij zullen zich minder afhankelijk opstellen ten opzichte van de overheid.

Hoe werkt de ABCD-methode?

De ABCD-methode stimuleert wijkbewoners na te denken over wat zij voor de wijk kunnen betekenen. Niet de problemen staan centraal, maar de capaciteiten van burgers. Door het in kaart brengen van vaardigheden en capaciteiten van bewoners ontstaat zicht op mogelijkheden voor wijkontwikkeling. De methode probeert burgers, organisaties van het maatschappelijk middenveld en het bedrijfsleven in de wijk met elkaar in contact te brengen. Zo ontstaan er samenwerkingsverbanden op economisch, sociaal en fysiek gebied. Aan de hand van een visie en plan voor de wijk worden concrete acties ondernomen. Tevens wordt er gezocht naar externe bronnen die kunnen bijdragen aan de ontwikkelingen in de wijk. De ABCD-methode is dus met name gericht op het bewust maken van bewoners dat zij zelf iets kunnen doen voor hun wijk en doet hiervoor handreikingen.

Hoe gebruik ik de ABCD-methode in de praktijk?

De ABCD-aanpak is een manier –geen blauwdruk- om te werken aan vitale en leefbare wijken met behulp van bewoners, lokale groepen en organisaties. De ABCD-methode kent een vaste opbouw in vijf fasen:

Stap 1: Maken van een wijkkaart.

Bewoners brengen naar eigen inzicht en al dan niet met behulp van ondersteuners, hun capaciteiten en vaardigheden in kaart, door zich de vragen te stellen: “Over welke bronnen beschikken we om problemen op te lossen? Wat kan ik bijdragen aan de ontwikkeling van de wijk?” Bewoners moeten worden gestimuleerd zelf na te denken over hun mogelijke inbreng.

Een checklist wordt gebruikt om te voorkomen dat bepaalde kwaliteiten en capaciteiten van een wijk worden vergeten: capaciteiten van individuen, van “buitenstaanders” zoals jongeren en immigranten, van groepen van burgers, van lokale private, gemeentelijke en non-profit instituties, de fysieke, sociale en economische kwaliteiten van de wijk.

Om de capaciteiten en vaardigheden van bewoners en groepen te achterhalen, kunnen bewoners bewoners ondervragen met behulp van een vragenlijst. Belangrijke hulpmiddelen zijn telefoonboeken, gemeentegidsen, gouden gids, bibliotheken, verenigingen, kerken/moskeeën en mond-tot-mondreclame.

ABCD

Kenniscentrum *Grote Steden*

A B C d

Stap 2: Bouwen aan relaties tussen bronnen in de buurt.

Het is belangrijk eerst een plan op te stellen met daarin opgenomen hoe individuen in contact kunnen worden gebracht met andere individuen, groepen en organisaties, voordat vragenlijsten worden verspreid. Zo valt het proces niet stil. Het makkelijkst te benaderen zijn organisaties met een duidelijk maatschappelijk doel, zoals bijvoorbeeld bewonersorganisaties (huurdersverenigingen, etc.).

Voor andere organisaties zonder duidelijke maatschappelijke doelen zoals winkeliersverenigingen en kaartclubs is dit moeilijker. Zij moeten overtuigd worden dat zij een bijdrage kunnen leveren aan de wijkontwikkeling. Ook zij beschikken over financiële middelen, creativiteit en collectiviteit.

Het met elkaar in contact brengen en mobiliseren van bewoners en organisaties kan gebeuren door een buurtkader. Het buurtkader gaat actief op zoek naar mogelijke samenwerkingsverbanden in de wijk. Daarnaast probeert het mensen en organisaties enthousiast te maken zich in te zetten voor de wijk.

Stap 3: Mobiliseren van een gemeenschap rond fysieke, sociale en economische ontwikkeling en uitwisseling van informatie in, van en over de buurt.

In deze fase is van belang dat de juiste mensen met elkaar in contact worden gebracht. Diegenen die iets kunnen betekenen voor een bepaald thema in de wijkontwikkeling moeten gezamenlijk nagaan wat hun rol kan zijn. Informatie-uitwisseling is nodig om de juiste informatie bij de relevante partijen te krijgen. Vervolgens is het zaak concrete acties op te stellen rond fysieke, sociale en economische wijkontwikkeling. Voortdurend moet worden nagegaan hoe mensen enthousiast kunnen worden gemaakt om deel te nemen en welke samenwerkingsrelaties kunnen bijdragen aan een effectieve wijkontwikkeling.

Stap 4: De wijk samenbrengen rond een visie en een plan.

Een zo representatief mogelijke groep bewoners moet werken aan een visie en een plan voor de gemeenschap op basis van drie vragen: Wie zijn we? Wat vinden we het belangrijkste? Waar zou onze wijk de komende vijf, tien, twintig jaar naar toe moeten groeien? De in kaart gebrachte capaciteiten en kwaliteiten vormen de basis voor visie en plan. Een combinatie van lange en korte termijn doelen moet ervoor zorgen dat er al vrij snel resultaten zijn aan te wijzen. Iedereen blijft zo gemotiveerd.

Stap 5: Zoeken naar externe steun.

Het vrijmaken van 'externe bronnen' ter ondersteuning van de initiatieven vanuit de wijk vormt de laatste stap in het proces. Onder externe bronnen vallen bijvoorbeeld fondsen, overheidsgelden en wijkoverstijgende samenwerkingsrelaties. Het is belangrijk dat eerst is nagegaan welke bronnen in de wijk kunnen worden benut en dat een strategie voor de wijk is opgesteld. Anders bestaat de kans dat bewoners zich afhankelijk gaan opstellen, terwijl het juist de bedoeling is dat ze eerst hun eigen mogelijkheden gaan benutten.

Werkt de ABCD-aanpak in Nederland?

De ABCD-filosofie is niet geheel nieuw in Nederland. Wijkgericht werken heeft overeenkomsten. Vanuit het grotestedenbeleid kennen we de wijkaanpak. Bewonersparticipatie in beleidsvorming en –uitvoering speelt ook in Nederland een belangrijke rol. Denk bijvoorbeeld aan 'Onze Buurt Aan Zet', waarin bewoners zelf wijkveiligheids- en leefbaarheidsplannen opstellen. Een aantal steden zoals Eindhoven en Helmond werkt al met de ABCD-methode. De aanpak sluit aan op een nieuwe manier van kijken naar de rol van de overheid in de samenleving waarbij die overheid niet (meer) alles centraal probeert te sturen en regelen. De overheid wordt meer en meer ondersteuner van processen die door bewoners en/of instellingen in gang worden gezet.

Lessen voor de steden

Het is voor deze methode van belang dat overheidsinstellingen een stap terug doen en de bewoners zelf laten bouwen aan buurtontwikkeling. Zij moeten visies en plannen ontwikkelen. Voor het omgaan met kleine informele groepen doet de ABCD-aanpak de volgende aanbevelingen:

1. Laat bewoners een nieuwe wijkkaart maken. Er bestaan veel meer verbanden van burgers dan traditioneel worden onderkend. Probeer vooral de informele verbanden in beeld te krijgen, bijvoorbeeld door bewoners te faciliteren bij het maken van een nieuwe wijkkaart waarin die verbanden, initiatieven en netwerkjes worden ingetekend.
2. Zoek naar nieuwe partners. De overheid en instituties moeten op zoek gaan naar coalities en verbanden, zowel naar bewonersgroepen en verenigingen als naar one-issue groepen die op het gebied van wonen, onderwijs, jongeren, milieu, gezondheid of economische ontwikkeling (bedrijfsleven) actief zijn en die ze nog niet kent.
3. Verlies de potentiële bijdrage van groepen die op het eerste gezicht niets van doen (willen) hebben met wijkontwikkeling of wijkbeleid niet uit het oog. Ook de hondenbezitters, pleinvotballers en kaartclubs zijn van belang.
4. Draai de ondersteuning om: van bewonersparticipatie in overheidsbeleid naar overheidsparticipatie in burgerinitiatieven. De overheid moet bewonersinitiatieven faciliteren en ondersteunen en als het proces op gang komt verantwoordelijkheden overdragen.
5. De overheid moet haar eigen grenzen leren kennen. Als ze het werk van burgers en hun organisaties probeert over te nemen, ontstaat een afhankelijke samenleving.

The logo consists of the letters 'A', 'B', 'C', and 'd' in a white serif font. The letter 'A' is the largest and is positioned on the left. To its left is a solid red square. The letters 'B', 'C', and 'd' are smaller and follow 'A' from left to right. The 'd' is lowercase and significantly smaller than the other letters.

6. Sluit aan bij de bestaande vraag van bewoners. Vervang de lokale associaties en instituties niet door nieuwe systemen, instituties of vertegenwoordigingen. Een van de belangrijkste oorzaken van verzwakte lokale burgerinitiatieven en lokale instituties is gelegen in de introductie van nieuwe door de overheid gesponsorde structuren en organisaties. Overheden moeten vragen: 'wat vinden jullie burgers dat wij zouden moeten doen om jullie te ondersteunen', in plaats van: 'wij hebben een mooi nieuw programma dat we in jullie buurt willen toepassen.'
7. Heb als lokale overheid en professionals uit onderwijs, opbouw- en welzijnswerk oog voor de rol van de informele leiders en kwartiermakers in buurten en draag zorg voor scholing en andersoortige ondersteuning van hen en toekomstig kader.
8. Geef de burgers en hun organisaties de credits. Vaak wordt de inzet van bewoners overschaduwed door lintjes knippende burgermeesters of wethouders die zelf trots het binnenhalen van de zak met geld voor een wijk willen bekendmaken.
9. Financiering van buiten heeft minder effect als niet eerst de bestaande aanwezige bronnen zijn aangeboord. Te snel te veel geld in een buurt pompen helpt de onderlinge betrokkenheid van bewoners en hun buurt niet vooruit. Sterker nog, het dooft de creativiteit.
10. De overheid moet geduld betrachten en zaaien of zaaigoed ter beschikking stellen en afwachten of er iets opbloeit. Eerst wat aan snelheid inboeten, kan later winst opleveren. De verschillende partijen in de wijk moeten echt de kans krijgen hun eigen mogelijkheden voor inbreng te ontdekken en te formuleren. Deze opstelling kan ook consequenties hebben voor de fasering van voorgenomen ingrepen. Welke gemeente durft het aan bewoners – onder voorwaarden – 2 jaar hun gang te laten gaan?

ABCD A

Het ABCD-onderzoek is uitgevoerd door het Verwey-Jonker Instituut en het NIZW. Het wordt uitgegeven door het Kenniscentrum Grote Steden in opdracht van de G21.

Meer informatie? www.kenniscentrumgrotesteden.nl of mail ons: info@kcgs.nl